

PM Naturvärdesbedömning Bredäng

Bredäng, Stockholms kommun

Sammanfattning

I samband med en förtätning av ett bostadsområde har Stena Bygg AB beställt en enkel inventering av naturvärden i området. Inventeringen utfördes under september 2024. Inventeringen fokuserade på skyddsvärda träd och naturvärdesträd samt eventuella värdefulla arter och värdeelement. Området delades in i tre delområden. I områdena finns fruktträd, ekar och tallar. Delområdena ligger alla i närheten av bostadshusen och har strukturer som slanter och hållar. Stora delar av områdena utgörs av klippta gräsmattor, sly eller triviallövskog.

Områdets naturvärden består främst av olika naturvärdesträd samt ett antal värdeelement, främst lågor och hållar. Totalt noterades åtta naturvärdesträd och ett särskilt skyddsvärt träd vid inventeringen. Under inventeringen noterades två naturvårdsarter, ekticka (NT) och ask (EN). Både naturvårdsarterna och det särskilt skyddsvärda trädet hittades i område 1. De främsta värdena i område 2 är en stor spärrkronig ek som klassats som naturvärdesträd (naturvärdesträd 7) och en allé som förutom att utgöra ett värdeelement (värdeelement 5) också omfattas av generellt biotopskydd. I område 3 finns gott om död ved, hållar och blockmarker.

Precis utanför inventeringsområdet vid område 3 noterades den invasiva arten druvfläder som klassas ha mycket hög risk för invasivitet.

Det framkom inga noteringar av skyddsvärda arter inom inventeringsområdet vid vare sig fältbesöket eller i förstudien. I artportalen finns det sedan tidigare registrerat, några hundra meter utanför inventeringsområdet, nordfladdermus (NT) och mindre hackspett (NT). I den händelse arterna även vistas inom inventeringsområdet görs bedömningen att om det särskilt skyddsvärda trädet i område 1 samt naturvärdesträd 7 i område 2 undantas från exploatering bör inte artskyddet utlysas. Naturföretaget gör bedömningen att det inte krävs någon vidare artutredning för fladdermöss eller fåglar.

I byggskedet finns risken för skador från maskiner på rotsystem, grenar mm i samtliga områden. Exploateringen påverkar ett antal värdeelement negativt. Generellt görs bedömningen att den planerade exploateringen inte har någon betydande negativ påverkan på den biologiska mångfalden i något av de tre områdena förutsatt att de högsta värdena som till exempel naturvärdesträd 5 och 7 och det särskilt skyddsvärda trädet undantas från exploateringen (se Konsekvensanalys för detaljer).

För att kompensera för den negativa påverkan kan nyplantering av träd göras i närheten. Död ved kan flyttas till de oexploaterade områdena och då levande träd tas ner kan dessa lämnas som död ved i närheten. I område 2 finns det i dagsläget ont om död ved och detta skulle kunna öka värdena i den kvarvarande naturen där. En generell skyddsåtgärd är att undvika avverkning under fåglarnas häckningstid (mars-juli). För att behålla hålhäckande fåglar efter exploateringen kan holkuppsättningar också göras.

Bakgrund

I samband med en förtätning av ett bostadsområde har Stena Bygg AB beställt en enkel inventering av naturvärden i området, ca 1,5 ha totalt. Förutom själva inventeringen har uppdragsgivaren efterfrågat en konsekvensanalys för att utreda hur nuvarande naturvärde skulle påverkas av en potentiell exploatering samt förslag på kompensationsåtgärder för att kompensera för de förluster i naturmiljön som en potentiell exploatering skulle innebära.

Metod

Inventeringen utfördes under september 2024. Inventeringen fokuserade på skyddsvärda träd och naturvärdesträd samt eventuella värdefulla arter och värdeelement.

Förstudie

Äldre fynd av naturvårdsarter från området har inhämtats från Artdatabanken. För rörliga artgrupper som fåglar, däggdjur, insekter samt grod- och kräldjur inkluderas förekomster inom 500 m från inventeringsområdet. För övriga arter redovisas enbart fynd inom områdets gränser. Uppgifter om naturvärden och områdesskydd har inhämtats från Skogsstyrelsens karttjänst Skogens pärlor och Naturvårdsverkets karttjänst Skyddad natur. Information om vattenförekomster har inhämtats från VISS.

Detaljerad redovisning av artförekomst

Detaljerad artredovisning innebär att alla påträffade naturvårdsarter registreras med koordinater vid fyndplatsen, däremot eftersöks inte alla arter inom en artgrupp metodiskt, för detta krävs fördjupad artinventering av enskild artgrupp.

Datainsamling

Insamlade fältuppgifter registreras med hjälp av appen Fieldmaps för ArcGIS i surfplatta eller mobiltelefon, med ortofoto som bakgrund. Polygoner och punkter ritas in i appen, och synkroniseras direkt in i ArcGIS. Registrerat data tas sedan ut från ArcGIS och levereras i formatet geopackage eller annat överenskommet filformat. Noggrannheten är ca 5–10 m. Det koordinatsystem som har använts är Sweref 99 TM.

Rapportering av arter

Alla naturvårdsintressanta arter rapporteras in till Artportalen. Rödlistade och skyddade arter rapporteras med en koordinat för varje förekomst, med undantag för om många förekomster av samma art finns inom samma område. Övriga naturvårdsintressanta arter rapporteras normalt bara med en koordinat per område som de förekommer i. Naturföretaget följer Artdatabankens regler för dokumentering och delning av information om skyddsklassade artobservationer.

Bedömning av naturvärdesträd och särskilt skyddsvärda träd

I bedömningen av särskilt skyddsvärda träd används kriterier och definitioner enligt Naturvårdsverkets metodik för inventering av skyddsvärda träd i kulturlandskapet (Naturvårdsverket, 2021). Träd som omfattas av inventeringen är:

- Jätteträd: Levande eller döda träd som är grövre än en meter i diameter på det smalaste stället upp till brösthöjd (1,3 m).
- Mycket gamla träd: Levande eller död gran, tall, ek och bok som är äldre än 200 år. Övriga trädslag som är äldre än 140 år.
- Grova hålträd: Levande eller döda träd som är grövre än 40 cm i diameter (minst 125 cm i omkrets) i brösthöjd och har utvecklad hållighet (minst 3 cm i diameter) i veden av stam eller gren.

Högstubbar kan utgöra särskilt skyddsvärda träd om de är minst 2 meter höga, samt liggande träd, däremot ingår inte lågor som är mycket murkna.

Samtliga fynd av särskilt skyddsvärda träd rapporteras in till Artdatabanken.

Ett naturvärdesträd definieras enligt svensk standard för NVI (SS 199000:2023) som ett träd med särskild betydelse för biologisk mångfald. Denna definition omfattar alla träd som uppfyller kriterier för särskilt skyddsvärda träd samt övriga träd som uppfyller minst en av de karaktärer som redovisas i figur 2. Dessa karaktärer motsvaras i hög grad av de naturvärdesträdskaraktärer som Skogsstyrelsen i samverkan med skogsnäringen använder som målbilder för god miljöhänsyn i skogsbruket (SKS, 2020).

Grova träd	Gamla träd	Träd med stor, utvecklad spärrgrenig krona
Hålträd	Hamlade äldre träd	Träd med bohål eller rovfågelbo
Grova lågor, torrakor/högstubbar	Träd med påtaglig mängd tickor	Träd med fridlysta/rödlistade arter eller andra värdearter
Träd med riklig mängd bär/frukt av betydelse för fåglar	Blommande träd av särskild betydelse för pollinatörer	Träd med avvikande barkstruktur som tyder på hög ålder (pansarbark/grov bark/silverbark)
Träd med utmärkande växtsätt (platt krona/krumt/knotigt /påtagligt senvuxet)	Trädslag som bidrar till artdiversitet i övrigt ensartade miljöer som produktionsskogar, åkermark eller urbana miljöer	Träd med särskilt värdefulla strukturer, t ex stor andel döda grenar, mulm, savflöden, brandljud eller sockelbildning

Figur 2. Karaktärer och egenskaper som tillsammans eller var för sig beskriver ett naturvärdesträd.

Vid inventeringen genomförs området noggrant i fält med stöd av kartor, och fjärranalysdata. Koordinatpunkter tas för alla utpekade träd med en noggrannhet på 10 m. Trädslag och omkrets anges för samtliga träd och för särskilt skyddsvärda träd anges även trädstatus (levande/dött stående/dött liggande) samt typ av skyddsvärt träd.

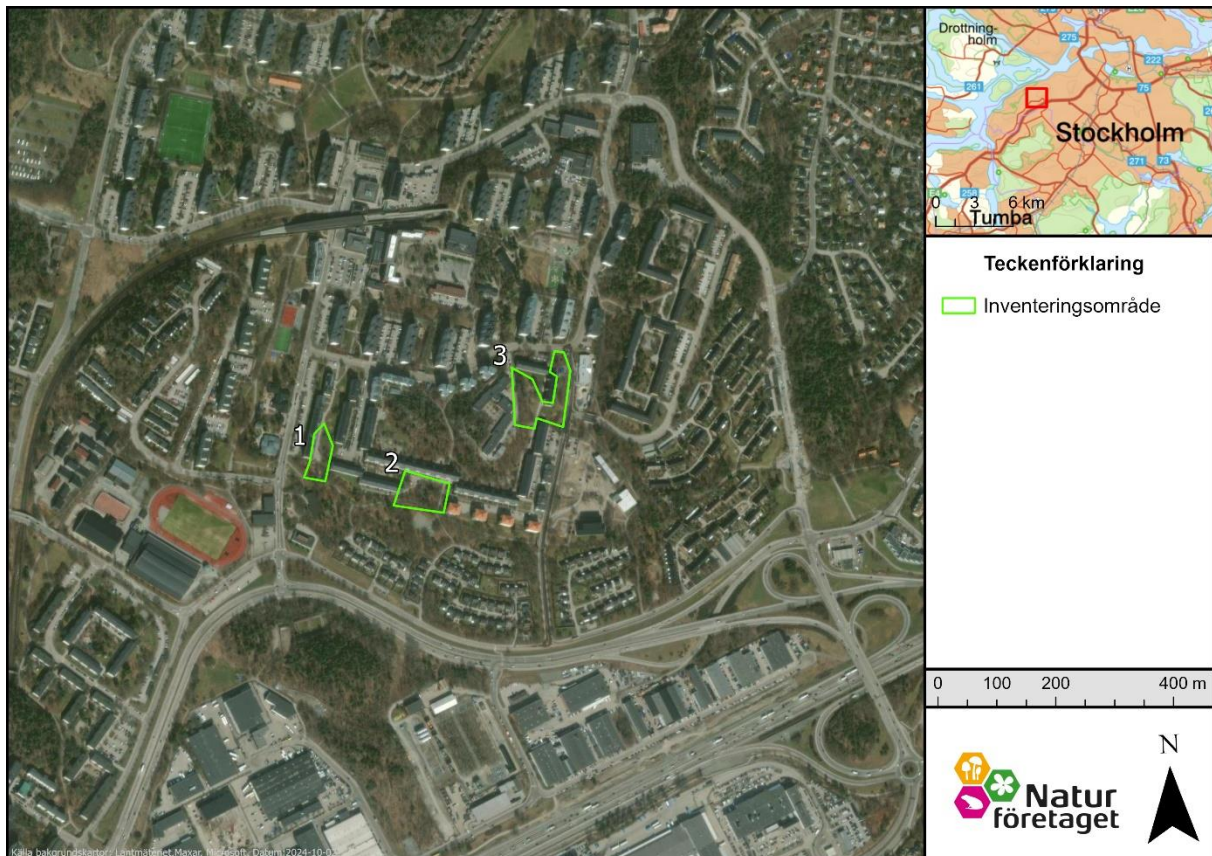
Bedömning av värdeelement

Ett värdeelement är en urskiljbar mindre del av en biotop som har särskild betydelse för biologisk mångfald. Det finns många typer av värdeelement beskrivna i SIS 199000:2023 vilka samtliga ingår i denna inventering.

Vid inventering av värdeelement eftersöks hela området noga med stöd av kartor och fjärranalysdata. Koordinatpunkter tas för alla utpekade värdeelement med en noggrannhet på ca 10 m. Samtliga objekt redovisas i kapitlet Värdeelement med foto och kort beskrivning.

Områdesbeskrivning

Inventeringsområdet är uppdelat i tre mindre områden (se figur 1).

Figur 1. Översiktskarta som visar inventeringsområdet och delområdenas numrering. Område 3 är en hopslagning av två områden (se figur 5).

Område 1 består delvis av gräsytor med fruktträd mellan husen och delvis av en slänt som är bevuxen med träd och buskar. Nedanför/söder om slänten finns en gångväg som finns med på historiska kartor från 60-talet innan området bebyggdes. Grönområdet består av buskage, sly, stående död ved och ett par ekar.

Område 2 ligger i en backe som sluttar från en väg vid de närliggande husen ner till samma gångväg som den vid område 1. Vid område 2 kantas gångvägen av en allé av tallar och ett fåtal ekar. Vägen har utgjort gräns för inventeringen i både område 1 och 2. Däremot finns det mindre vegetation i fältskiktet, utom invid en mycket stor ek i de norra delarna nära bostadshusen där det växer sly och högt gräs.

Område 3 består till stor del av en lekpark. Väster om lekplatsen ligger en trivallövskog som sluttar mot söder från en väg ner mot lekplatsen. Skogsområdet har gott om sten och död ved, men de flesta av träden är relativt unga och här växer mycket sly. Område 3 går även längsmed Frimurarvägen och består där mest utav klippta gräsmattor och trivallövskog med berghällar. Ett mindre område i den norra delen vid Frimurarvägen var vid fältbesöket stängslat och gick inte att nå men till synes innehöll det bara klippt gräsmatta samt några medelålders björkar.

Resultat

Områdets naturvärden består främst av olika naturvärdesträd samt ett antal värdeelement.

Område 1: Här finns ett skyddsvärt träd med bohål och en rödlistad ticka samt ett par döda stående träd/torrträd, frukt bärande träd och berghällar.

Område 2: Här finns en allé med tallar och ekar som enligt de historiska kartorna har funnit här sedan innan 60-talet och troligen längre än så. I område 2 finns även en spärrkronig ek i de nordöstra delarna av området. Område 2 hyser fler större träd än de andra områdena.

Område 3: Här finns mycket död ved och en blockmark samt ett par berghällar. Huvuddelen av område 3 utgörs av triviallövskog. I utkanten av området vid lekplatsen finns flera yngre ekar och denna del av området liknar en ekbacke mer än en triviallövskog.

Artförekomster

Två naturvårdsarter och en invasiv art påträffades vid inventeringen (figur 3). Båda naturvårdsarterna registrerades i område 1 och är rödlistade. Ask är listad som akut hotad (EN) och ekticka som nära hotad (NT). Ektickan är även typisk art i Natura 2000-naturtypen Nordlig ädellövskog (9020).

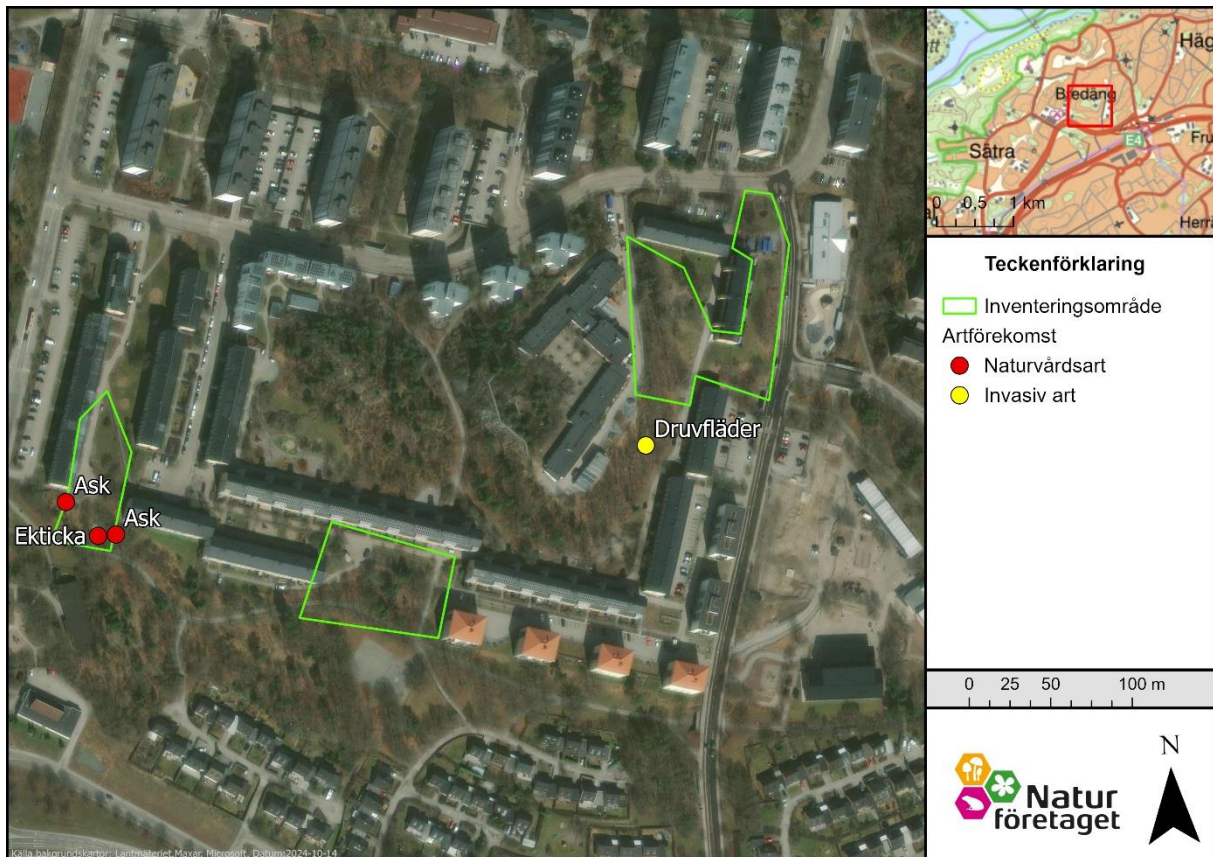
Precis utanför inventeringsområdet vid område 3 noterades den invasiva arten druvfläder som klassas ha mycket hög risk för invasivitet. För tillfället finns ingen specifik djupgående vägledning från naturvårdsverket om hur man bekämpar druvfläder. Vid bekämpning bör man generellt tänka på att ta bort hela växten, även rötter, och att vara mycket försiktig så att man inte sprider växten ytterligare. Redskapen som används bör rengöras efteråt för att hindra spridning. Den borttagna växten måste omhändertas och inte bara läggas på komposten eller i naturen. På naturvårdsverkets hemsida finns information om säker avfallshantering för att undvika spridning av invasiva växter.

Skyddade och fridlysta arter

Det framkom inga noteringar av skyddsvärda arter inom inventeringsområdet vid vare sig fältbesöket eller i förstudien. I artportalen finns det sedan tidigare registrerat från 2023 nordfladdermus (NT) intill ett skogsområde cirka 180 meter söder om område 1 och från 2019 mindre hackspett (NT) cirka 150 meter norr om område 3. Både nordfladdermus och mindre hackspett är fridlysta i hela landet enligt 4a § artskyddsförordningen. Nordfladdermus rör sig ofta i närheten av bostäder och mindre grönområden då den födosöker. De enda strukturerna inom inventeringsområdet som lämpar sig som boplats eller sovplats för nordfladdermus och mindre hackspett är det skyddsvärda trädet i område 1 samt den spärrkroniga eken i område 2 (naturvärdesträd 7). I den händelse arterna även vistas inom inventeringsområdet görs bedömningen att om de två träden som nämns ovan undantas från exploatering bör inte artskyddet utlysas. Naturföretaget gör bedömningen att det inte krävs någon vidare artutredning för fladdermöss eller fåglar.

Generellt biotopskydd

Det generella biotopskyddet är ett lagligt skydd av vissa typer av småbiotoper i främst jordbrukslandskapet (7 kap 11 § MB och bilaga 1 förordningen om områdesskydd). Inom områdets södra del identifierades en allé (se värdeelement 5) som omfattas av det generella biotopskyddet. Vid en eventuell exploatering krävs en dispensansökan som görs hos länsstyrelsen.

Figur 3. Karta som visar artförekomster.

Skyddsvärda träd/ Naturvärdesträd

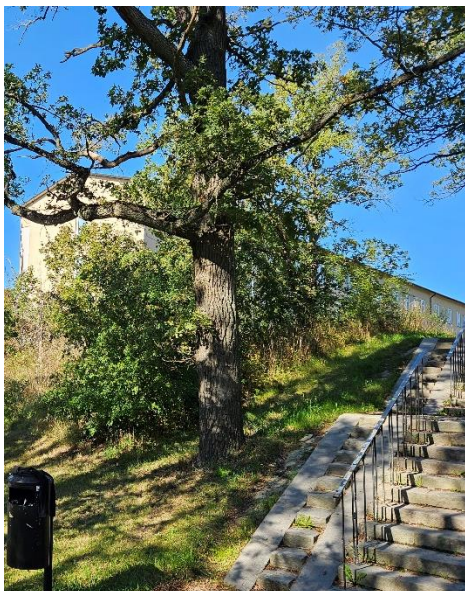
Vid fältbesöket noterades endast ett skyddsvärt träd, en stor ek med bohål i. Det skyddsvärda trädet hittades i område 1 nära stentrappan. Vid inventeringen hittades också åtta naturvärdesträd varav ett var en stor spärrkronig ek som inte riktigt nådde upp till kriterierna för ett skyddsvärt jätteträd då omkretsen var något för kort. Ett borrhov i naturvärdesträd 8 (en ek), visade att den var minst 160 år gammal. Då detta var den minsta av de noterade ekarna, inklusive det särskilt skyddsvärda trädet, kan man dra slutsatsen att de andra ekarna som noterats är äldre än denna.

Figur 4. Särskilt skyddsvärda träd samt naturvärdesträd som registrerats inom inventeringsområdet.

Särskilt skyddsvärd träd 1. Ek

Beskrivning

Gammal, mycket grov ek med bohål samt inslag av döda grenar samt den rödlistade arten ekticka (NT). Ekar producerar ekollon som utgör föda för fåglar m.fl. Vitalitet frisk
Omkrets i brösthöjd: 210 cm.

Naturvärdesträd 1. Rönn

Beskrivning

Blommande samt fruktbarande träd.
Mindre rönn som växer ur en klippa nära ett av husen.
Vitalitet frisk
Omkrets i bröst höjd: ca 20 cm.

Naturvärdesträd 2. Äppelträd

Beskrivning

Tre små äppelträd som står med ca 5-10m avstånd till varandra. Samtliga bär rikligt med frukt som tjänar som föda åt fåglar. Äppelträd blommar också på våren och gynnar pollinatörer.
Vitalitet frisk.
Omkrets i bröst höjd: ca 30 cm.

Naturvärdesträd 3. Oxel

Beskrivning

Mycket stor oxel med bred krona och lavpåväxt och mycket bär. Är även ett blommande träd som är viktigt för pollinerare.
Vitalitet frisk.
Omkrets i bröst höjd: 180 cm.

Naturvärdesträd 4. Äppelträd

Beskrivning

Relativt stort äppelträd med rikligt med frukt.
Vitalitet frisk.
Omkrets i bröst höjd: ca 40 cm.

Naturvärdesträd 5. Sälg

Beskrivning

Flerstammig sälg som är viktig för pollinerare.
Vitalitet frisk
Omkrets i bröst höjd: 30–60 cm.

Naturvärdesträd 6. Ek

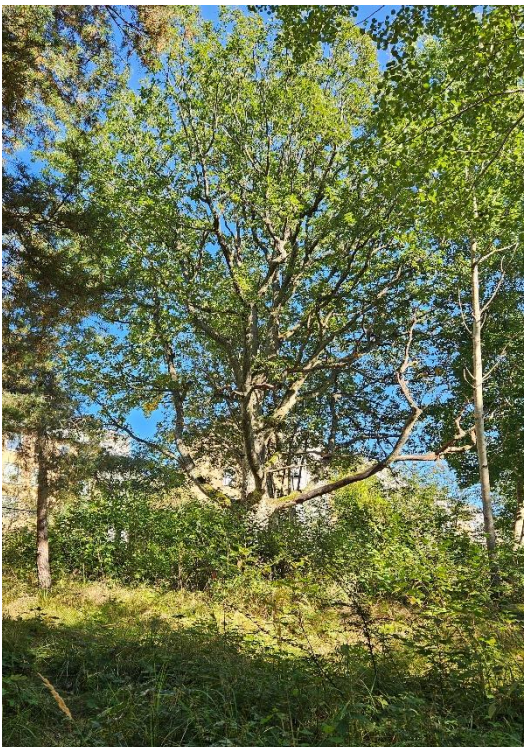
Beskrivning

Grov ek som inte når upp till gränsen för skyddsvärt jätteträd men eken är en av de större i området.

Vitalitet frisk.

Omkrets i brösthöjd: 180cm.

Naturvärdesträd 7. Ek

Beskrivning

Stor ek med mycket stor utvecklad spärrgrenig krona.

Denna ek är den största eken i området men når inte riktigt upp till kriterierna för jätteträd (314 cm i omkrets).

Vitalitet frisk

Omkrets i brösthöjd: 270 cm.

Naturvärdesträd 8. Ek

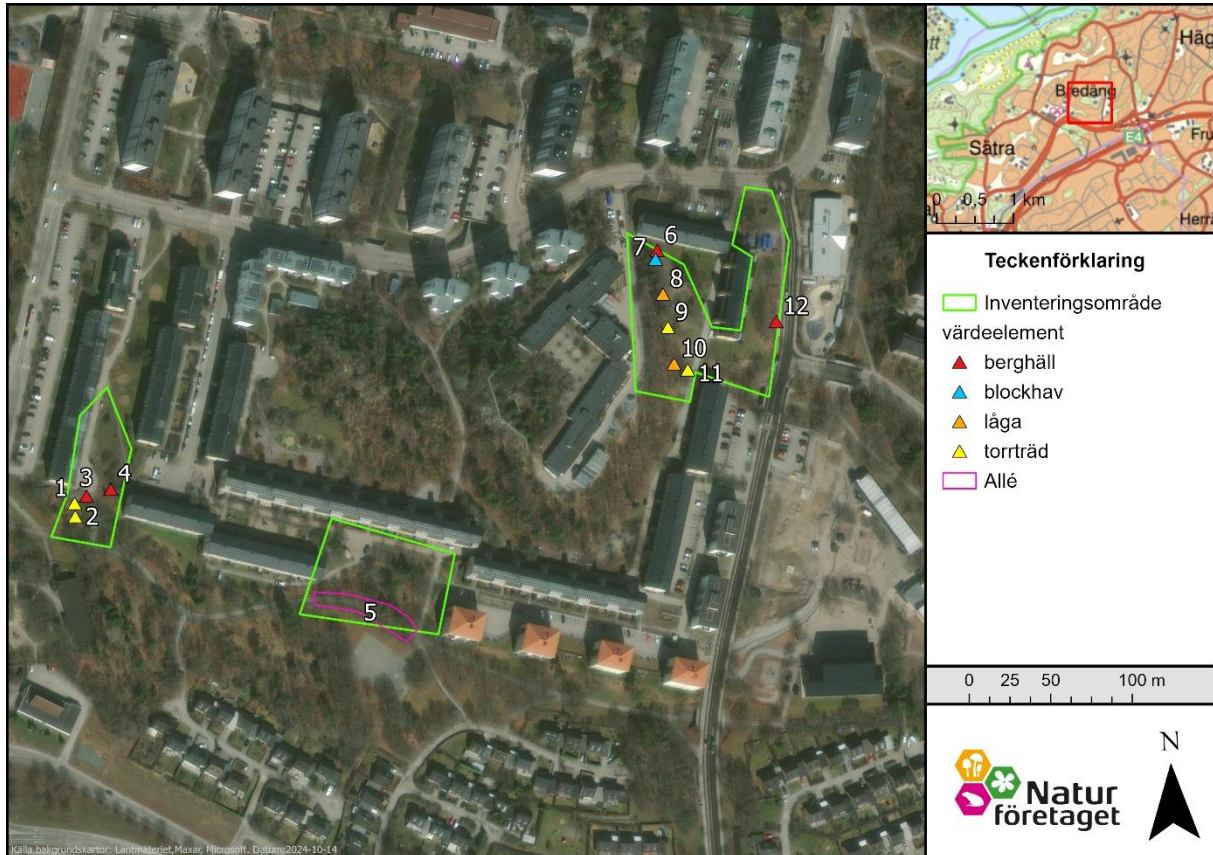
Beskrivning

Stor ek. Borrprov visar att den är minst 160 år gammal.
Diameter i brösthöjd: 160 cm.

Värdeelement

Inom inventeringsområdet påträffades 12 värdeelement, vilka utgörs av lågor, berg hållar, blockhav och torrträäd (figur 4). Nedan beskrivs de olika typer av värdeelementen med ett foto per objekttyp.

Figur 4. Karta som visar värdeelement inom inventeringsområdet.

Värdeelement 1. Torrträd/dött träd

Stående död ved. ca 10m högt

Värdeelement 2. Flerstamigt dött träd/torrträd

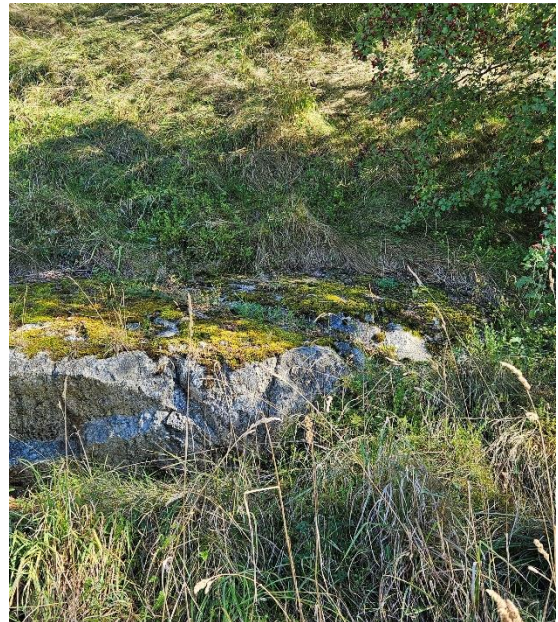
Flerstamigt dött träd. Osäker artbestämning. Askplanta intill men kan vara rönn. Relativt murket. Insektsangripet.

Värdeelement 3. Berghäll

Berghäll ca 5x3m. stor.
Bevuxen med mossa och några torrängsarter.

Värdeelement 4. Berghäll

Berg i dagen bevuxen med mossa och ett fåtal torrängsarter. Ca 3x1,5m stor.

Värdeelement 5. Allé

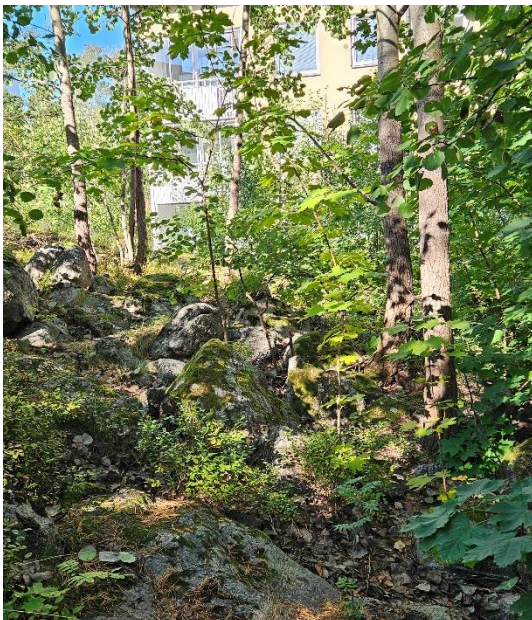
Allé med ekar och tallar. Borrprov i en av tallarna visade minst 77 år men delar av borrprovet saknades varför åldern bedöms vara närmare 90 år. Alléer omfattas av generellt biotopskydd.

Värdeelement 6. Berghäll

Berghäll mellan den vägen och lekparken nedanför. Ljung och cypressfläta.

Värdeelement 7. Blockhav

Hela området i backen mellan den övre vägen och lekparken innehåller rikligt med stenar och block med cypressfläta.

Värdeelement 8. Låga

Död murken björk med tickor.

Värdeelement 9. Torrträd

Stående död, flerstammig rönn med insektsnag.

Värdeelement 10. Låga

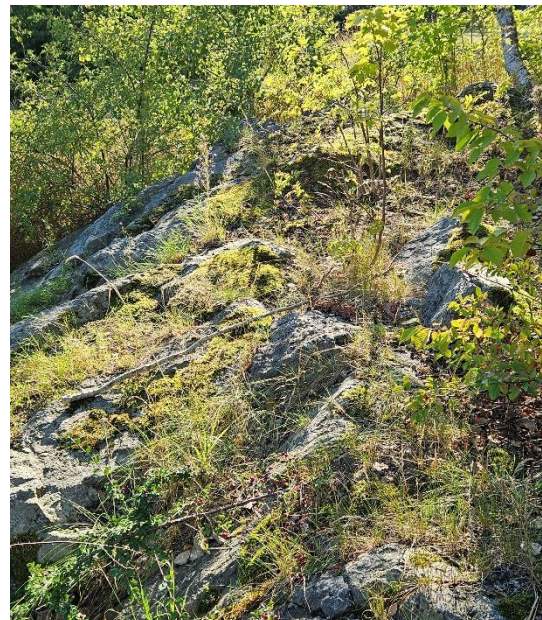
Murken björklåga.

Värdeelement 11. Torrträd

Död, tvåstammig björk med svampangrepp och insektsnag.

Värdeelement 12. Berghäll

Övervuxen berghäll invid vägen.

Konsekvensanalys

I figur 5 syns planerna på de nya husens placering i området. I byggskedet finns risken för skador från maskiner på rotsystem, grenar mm i samtliga områden.

Figur 5. I bilden syns utritat de nya husens placering inom de olika inventeringsområdena. De två områdena i nordost slogs ihop till ett område (område 3) för enkelhetens skull.

I område 1 planeras den nya byggnaden där det idag finns ett par identifierade värdeelement, en berghäll samt en grupp äppelträd vilka skulle försvinna i och med exploateringen. Dessa värdeelement är tämligen vanliga lokalt. Det nya huset verkar inte vara placerat så att det påverkar det skyddsvärda trädet negativt, vilket innehar inventeringsområdets högsta naturvärden. En potentiell exploatering inom område 1 bedöms inte ha någon större negativ effekt på den biologiska mångfalden.

I område 2 verkar den nya byggnaden delvis placeras ovanpå naturvärdesträd 5, som är en sälg. Sälgen är viktig för många pollinerare och då det inte noterades några andra sälgar inom inventeringsområdet kan en viktig födokälla försvinna för pollinerarna. Det kan dock förekomma fler sälgar i närområdet utanför inventeringsområdet. Så länge allén, den största eken (naturvärdesträd 7) samt den stora oxeln sparas bedöms exploateringen inte ha någon betydande negativ påverkan på den biologiska mångfalden.

I område 3 påverkar de nya byggnaderna endast ett fåtal naturvärden som död ved och en berghäll. Bedömningen görs att exploateringen inte har någon negativ påverkan på den biologiska mångfalden.

Kompensations- och hänsynsåtgärder

Förlusten av äppelträden i område 1 och sälgen i område 2 kan kompenseras genom nyplantering av samma sorts träd i närheten av de tidigare växtplatserna. Död ved kan flyttas till de oexploaterade områdena och då levande träd tas ner kan dessa lämnas som död ved i närheten. I område 2 finns det i dagsläget ont om död ved och detta skulle kunna öka värdena i den kvarvarande naturen där.

En generell skyddsåtgärd är att undvika avverkning under fåglarnas häckningstid (mars-juli). För att behålla hålhäckande fåglar efter exploateringen kan holkuppsättningar också göras.

Källor

Artdatabanken

Artfakta. Uttag av fynd av naturvårdsarter har gjorts ur databaserna Artportalen, Biologg,

Lantmäteriet. Geodataportalen

Lantmäteriet. [Historiska Kartor och Akter \(lantmateriet.se\)](http://lantmateriet.se)

Miljödataportalen, Naturvårdsverket. [Miljödataportalen \(naturvardsverket.se\)](http://naturvardsverket.se)

Naturvårdsverket. Skyddad natur. <http://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>

Skogsstyrelsen. Skogens Pärlor. [Skogsstyrelsen - Skogens pärlor](http://skogsstyrelsen.se)

Naturvårdsverket, 2021. Inventering av skyddsvärda träd i kulturlandskapet. Version 3.0, 2022-10-12.

PM upprättat av: Sara Janbrink, Naturföretaget

PM kvalitetsgranskat av: Louise Almén, Naturföretaget

Version: 2.